TAPAHTUMATEOLLISUUS ry.

6.9.2021

Viite: HE 118/2021 vp sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Tapahtumateollisuus ry:n kirjallinen asiantuntijalausunto koskien hallituksen esitystä (HE 118/2021 vp) eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 d:n muuttamisesta

Tapahtumateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Yhteenveto

Hallituksen esityksen mukaan lainsäätäjän tahtotila on turvata nykyistä paremmin oikeus elinkeinonharjoittamiseen ja työntekoon. Nyt esitetyssä muodossa pykälä 58 d § voi kuitenkin muuttua nykyistä laajemmaksi valtakirjaksi alueellisille ja paikallisille viranomaisille määritellä lähikontakti perusteilla, jotka eivät ilmene annetusta esityksestä. Lainsäätäjän tahdon toteutumisesta ei siis ole varmuutta.

Yleisötilaisuuksien sääntelyä varten tartuntatautilaissa on pysyvä pykälä 58 §. Varautumista käynnissä olevaan ja tuleviin epidemioihin tulisi parantaa kehittämällä tätä pykälää ja avaamalla siihen liittyvää sääntelyä. Myös koronapassin valmistelua tulee jatkaa kiireellisenä, jotta siitä muodostuu toimiva työkalu mahdollisia uusia epidemia-aaltoja tai epidemioita varten.

Koronaepidemian päättymistä ja rajoitusten purkamista ennakoidaan Suomessa noin kuukauden päähän, kun rokotekattavuudessa päästään päivitetyssä hybridistrategiassa asetettuun 80 % tavoitteeseen. Lähtökohtana tulee olla yleisötilaisuuksien osalta luopuminen kaikista rajoituksista ja tartuntatautilain käytöstä.

Tapahtumateollisuuden toimialan tilanne ja kansainvälinen markkinatilanne

Tapahtumateollisuudessa toimii Suomessa noin 3200 yritystä ja alalla on 20 000 vakituista työpaikkaa. Lisäksi ala työllistää jopa 175 000 ihmistä tilapäisesti. Etlan tuoreen selvityksen mukaan tapahtumateollisuuden toimiala tuottaa 1,2 % Suomen BKT:sta ja vuosittainen arvonlisä on 800 - 1 200 miljoonaa euroa.

Tapahtumateollisuuden yritysten liiketoiminta on kärsinyt koronaepidemiasta jo puolitoista vuotta yhtämittaisesti. Turun Yliopiston Kauppakorkeakoulun elokuussa

6.9.2021

2021 toteuttaman tutkimuksen mukaan tapahtumateollisuuden toimialan kannattavuus romahti viime vuonna lähes kymmenen prosenttia miinukselle, kun se oli vielä vuonna 2019 yli kuusi prosenttia plussalla. Toimialan liikevaihdosta katosi vuoden 2020 aikana 1,6 miljardia euroa eli lähes seitsemänkymmentä prosenttia. Toimialan tilanne on kuluvan vuoden aikana synkentynyt entisestään voimakkaiden ja pitkäkestoisten rajoitusten vuoksi. Tapahtumateollisuus arvioi alan kuluvan vuoden menetysten nousevan jo vähintään 900 miljoonaan euroon. Tutkimuksesta selviää myös, että pelkästään viime vuoden puolella toimialalta katosi 1 300 vakituista työpaikkaa. Toimialan laajempi irtisanomisaalto on nähty vasta tämän vuoden puolella, mikä kasvattaa lukua entisestään.

Samalla kun useassa Euroopan maassa on päästy avaamaan tapahtumia laajasti rajoitusten poistuessa ja koronapassin käyttöönoton avulla, on suomalainen tapahtumateollisuus jäämässä kansainvälisen tapahtumamarkkinan ulkopuolelle. Tapahtumajärjestäjät käyvät parhaillaan neuvotteluja kuluvan syksyn, ensi kesään ja jo kesän sekä syksyn 2022 kansainvälisistä tapahtumista. Niin kauan kuin Suomi ei pysty tarjoamaan pidemmän ajan luotettavaa näkymää, eivät kansainväliset kiertue- ja kongressijärjestäjät tee sitoumuksia Suomeen.

Hallituksen esitys eduskunnalle

Kiitämme hallituksen esityksessä sitä, että koronaepidemian vuoksi asetettujen rajoitusten taloudelliset vaikutukset koko tapahtumateollisuuden toimialalle on ensimmäistä kertaa tunnistettu ja että lakiesityksen tavoitteissa on nostettu esille elinkeinonharjoittamisen ja työnteon oikeuksien turvaaminen, päätösten parempi oikeasuhtaisuus sekä erilaisten tilojen ja alueellisten epidemiatilanteiden erojen täsmällisempi vaikutus päätöksentekoon.

Edelleen kiitämme esityksessä sitä, että esityksessä tehtyjen ehdotusten vaikutusarvioinnissa on tunnistettu toimialan toimintaedellytysten palautumisesta seuraavat taloudelliset ja työlliset vaikutukset sekä tapahtumien käynnistymisen kerrannaisvaikutukset niin taloudelliseen kuin henkiseen hyvinvointiin.

Kannatettavat esitykset

Lähikontaktin määritelmän poistaminen ja ilmaantuvuusluvun poistaminen pykälän käyttöönoton kriteereistä ovat sellaisenaan kannatettavia ja tarpeellisia. Tapahtumateollisuus katsoo, että nämä muutokset voisivat edistää alueellista ja paikallista harkintavaltaa ja näin päätösten oikeasuhtaisuutta. Pykälään on esityksen myötä jäämässä kuitenkin mahdollisuus myös lopputulokselle, joka ei ole lainsäätäjän tavoitteen mukainen.

6.9.2021

Riskipotentiaalin arviointitaulukon liittäminen osaksi päätöksentekoa ja riski lainsäätäjän tahdonvastaiseen lopputulokseen

Tapahtumateollisuus on huolissaan hallituksen esityksessä esille nousevasta päätöksenteon harkinnasta ja siihen liittyvästä ohjauksesta. Esityksessä on kerrottu, että päätöksenteon tarkemman harkinnan ja alueellisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi hyödynnetään THL:n keräämää tutkimustietoa sekä aluehallintoviranomaisten valtakunnallista, tiiviistä yhteydenpitoa. Viittaus asiantuntijatietoon tarkoittaa mitä ilmeisimmin THL:ssä valmisteltua ja 6.9.2021 julkaistua riskipotentiaalin arviointitaulukkoa, johon viitataan myös hallituksen 6.9.2021 julkaisemassa päivitetyssä hybridistrategiassa.

Kyseinen riskipotentiaalin arviointitaulukko on esitelty tapahtumateollisuuden toimialan edustajille 6.9.2021 samalla, kun se julkistettiin THL:n verkkosivuilla. Toimialan kanssa ei ole taulukon valmistelun aikana käyty vuoropuhelua, eikä toimialan asiantuntemusta ole hyödynnetty taulukon laadinnassa. Arviointitaulukon taustalla olevaa tietopohjaa ei ole julkistettu, joten on mahdotonta arvioida mihin riskipotentiaalin määrittely perustuu. Tapahtumateollisuuden tietojen mukaan arviointitaulukkoa ei ole myöskään laadittu yhteistyössä koronavirukseen perehtyneiden tieteentekijöiden kanssa.

6.9.2021 järjestetyssä esittelytilaisuudessa THL:n edustaja totesi, että (suurten) yleisötilaisuuksien riskit eivät liity suoraan niissä syntyneisiin tartuntoihin, vaan ihmisten välisiin kontakteihin ennen ja jälkeen yleisötilaisuuden, niin sanottuihin “etkoihin ja jatkoihin”. Lausunnosta voi päätellä, että kyse on siis pääasiassa yksityisistä kokoontumisista, joiden vähentämiseksi esitetään käytettäväksi yleisötilaisuuksien rajoittamista. Edelleen todettiin, ettei tartuntojen syntymisestä (yleisötilaisuuksissa) ole selkeää näyttöä, eikä tällaista ole edes pyritty hankkimaan. Samassa tilaisuudessa STM:n edustaja totesi, että tietyn riskiluokan tilaisuuksien osalta viranomainen voisi antaa suosituksia, ettei tilaisuuksiin osallistuttaisi tai ettei niitä järjestettäisi. Tämän lausunnon mukaan sosiaali- ja terveysministeriö siis katsoo, että yleisötilaisuuksia ei ole tarpeen viranomaismääräyksin kieltää tai rajoittaa, mutta vahvalla viranomaissuosituksella pyritään tietoisesti aiheuttamaan tilanne, jossa laillisen elinkeinon harjoittaminen vaikeutuu ja se muuttuu kannattamattomaksi.

Riskipotentiaalin arviointitaulukossa on epätarkkoja, vakiintumattomia käsitteitä, kuten “massatapahtumat”, joiden tarkemmista tulkinnoista ei ole tietoa. Taulukko kattaa vain osan yleisötapahtumien kirjosta, eikä esimerkiksi tunnista

erilaisten tapahtumaformaattien yhdistelmiä. Lisäksi taulukko sisältää vahvasti kyseenalaisia ristiriitaisuuksia kuten esimerkiksi ulkona järjestettävien tapahtumien luokittelun korkeimpaan mahdolliseen riskiluokkaan.

Riskipotentiaalin arviointitaulukko julkaistiin keskeneräisenä, eikä siinä oteta kantaa riskiä alentaviin, tapahtuma- ja tilakohtaisiin turvallisuustoimenpiteisiin, joita tapahtumajärjestäjät laajasti toteuttavat. Taulukossa ei myöskään arvioida mahdollisten rajoitustoimenpiteiden tehokkuutta tai vaikutuksia elinkeinonharjoittamisen ja työnteon perusoikeuksien näkökulmista. Aluehallintoviranomainen on myös julkisesti ilmaissut, ettei heillä ole kykyä tai mahdollisuutta laatia rajoituksia erilaisia yleisötilaisuuksia tai rajoituskeinoja yksilöiden.

Tapahtumateollisuus näkee edellä kuvattujen tietojen vuoksi nykymuotoisen riskipotentiaalin arviointitaulukon käyttöönotossa merkittävän ja todennäköisen uhkan sille, että yleisötilaisuuksien rajoittamista jatketaan edelleen tylpästi, perusteettomasti ja ilman riittävää välttämättömyys- tai oikeasuhtaisuusarviointia. Riskipotentiaalin arviointitaulukon ottaminen päätöksenteon pohjaksi vaarantaa elinkeinonharjoittajien perusoikeuksien toteutumisen ja yhdenvertaisen kohtelun, päinvastoin kun nyt esitetyn lakimuutoksen tavoitteissa on mainittu.

Esitetyn lakimuutoksen vaikutus tapahtumateollisuuden toimialan toimintaedellytysten palautumiseen

Tapahtumateollisuuden toimialan toimintaedellytysten palautumisen ehtona on ennakoitavuus ja selkeys, jota hallitukselta on toivottu jo yli puolentoista vuoden ajan. Hallituksen esityksessä jää edelleen avoimeksi toteutuuko tämä lainkaan tai ainakaan koko tapahtumatoimialan laajuudelta, sillä tulevien viranomaispäätösten tai sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksen sisältö jää arvailujen varaan.

Käsiteltävän lakimuutoksen valmisteluprosessiin, kuluneen kesän viranomaispäätösten perusteluihin sekä ministeriön ohjauksen epäselvyyteen tai viipymiseen liittyvät toistuvat ongelmat ovat vakavasti vaurioittaneet käsitystä avoimesta ja luotettavasta hallinnosta. Useita viranomaisten tekemiä yleisötilaisuuspäätöksiä on riitautettu, ja ne ovat parhaillaan oikeusistuimien käsittelyssä. Tapahtumateollisuudella on perusteltu epäilys siitä, että lainsäätäjän hyvä tahtotila elinkeinonharjoittamisen mahdollisuuksien paranemiseen ei toteudu, jos lakia voidaan tulkita lainsäätäjän tahdon vastaisesti.

6.9.2021

Yhteenveto

Hallituksen esityksen mukaan lainsäätäjän tahtotila on turvata nykyistä paremmin oikeus elinkeinonharjoittamiseen ja työntekoon. Nyt esitetyssä muodossa pykälä 58 d § voi kuitenkin muuttua nykyistä laajemmaksi valtakirjaksi alueellisille ja paikallisille viranomaisille määritellä lähikontakti perusteilla, jotka eivät selviä annetusta lakiesityksestä. Lähikontakti voi siis jatkossa viranomaispäätöksissä olla alle kaksi metriä tai yhtä hyvin yli kaksi metriä. Tämä yhdistettynä keskeneräiseen ja ristiriitaiseen riskipotentiaalin arviointitaulukkoon ei luo riittäviä edellytyksiä toimialan laajamittaiselle avautumiselle ja elpymiselle vaan pahimmillaan ylläpitää yleistä epävarmuutta.

Yleisötilaisuuksien sääntelyä varten tartuntatautilaissa on toistaiseksi voimassaoleva pykälä 58 §. Varautumista vielä käynnissä olevaan ja tuleviin epidemioihin tulisi parantaa kehittämällä tätä pykälää ja avaamalla siihen liittyvää sääntelyä. Koronapassin valmistelua tulee jatkaa kiireellisenä, jotta siitä muodostuu työkalu mahdollisia uusia epidemia-aaltoja tai epidemioita varten.

Elinkeinonharjoittamisen perusoikeuden rajoittamisesta aiheutuvia taloudellisia menetyksiä tulee jatkossa kompensoida automaattisesti ja tästä tulee saada myös tapahtumaelinkeinon osalta selkeä kirjaus lakiin. Selkeintä olisi poistaa kokonaan pykälä 58 d § ja siihen jo nykyisellään liittyvä sekä esitetyn muutoksen myötä lisääntyvä sekava sääntely. Tämän myötä myös riskipotentiaalin arviointitaulukosta tulee suoraan luopua ennen kuin sitä edes otetaan käyttöön.

Koronapandemiaan liittyvien rajoitusten purkamisen ennakoidaan tapahtuvan Suomessa jo noin kuukauden kuluttua lokakuussa. Tällöin lähtökohtana tulee olla myös yleisötilaisuuksien osalta luopuminen kaikista rajoituksista ja tartuntatautilain käytöstä.

Tapahtumateollisuus ry *on tapahtumaelinkeinon valtakunnallinen keskusjärjestö, jonka jäsenenä on yli 20 toimialajärjestöä ja yli 220 alan yritystä. Tapahtumateollisuus edustaa kulttuuri-, viihde-, urheilu-, messu-, yritys-, kongressi-, markkina- ja hengellisten tapahtumien järjestäjiä, tapahtumapaikkoja, tapahtumatekniikan ja -rakenteiden palveluita, tapahtumien lipunmyynti-, esiintyjä-, turvallisuus- ja cateringpalveluita, tapahtumamyyjiä sekä muita tapahtumille suunnattuja palveluja, suunnittelua ja konsultointia.*

www.tapahtumateollisuus.fi

Lisätietoja:

6.9.2021

Maria Sahlstedt p. 040 147 0693 / maria.sahlstedt@tapahtumateollisuus.fi
Johtaja / Vaikuttaminen, Tapahtumateollisuus ry

Kati Kuusisto p. 044 338 0005 / kati.kuusisto@tapahtumateollisuus.fi
Johtaja / Edunvalvonta, Tapahtumateollisuus ry

Pekka Timonen p. 050 337 4386 / pekka.timonen@lahti.fi
Hallituksen puheenjohtaja, Tapahtumateollisuus ry

Kalle Marttinen p. 040 823 5273 / kalle.marttinen@tapahtumateollisuus.fi
Hallituksen varapuheenjohtaja, Tapahtumateollisuus ry